

Fortfarande färre äldre än innan pandemin som får hemtjänst för första gången

Socialstyrelsen följer fortlöpande utvecklingen av sjukdomen covid-19 och dess effekter. I detta faktablad redovisas analyser av pandemins påverkan på socialtjänstinsatser under perioden januari 2020 till juni 2021.

Analyserna avser personer 70 år och äldre i ordinärt boende och i särskilt boende för äldre (säbo).

Socialstyrelsen följer fortlöpande utvecklingen av sjukdomen covid-19 och dess effekter för individer och verksamheter. Detta genom exempelvis att regelbundet publicera aktuell statistik som är direkt kopplad till covid-19 och äldre.^{1, 2, 3}

Av alla personer 70 år och äldre som hade bekräftats smittade i covid-19 den 31 oktober 2021 fanns 17 796 personer på säbo (21 procent), och 14 998 personer hade hemtjänst (18 procent) enligt SoL (figur 1).

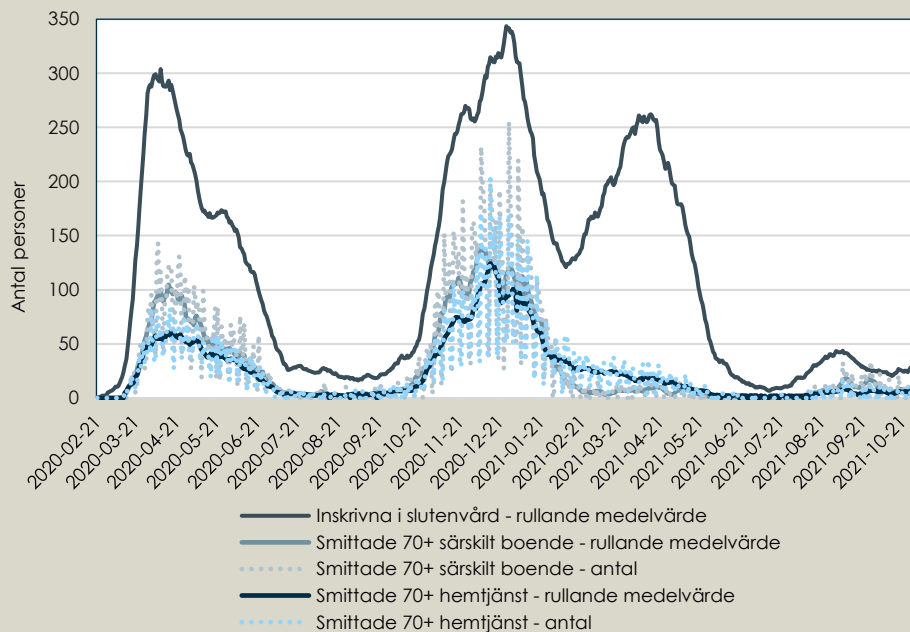
¹ Stor andel patienter har överlevt covid-19-vård på svenska sjukhus. Läkartidningen; 33-34/2020. <https://lakartidningen.se/opinion/debatt/2020/07/svenska-data-stor-andel-patienter-har-overlevt-covid-var-d-pa-sjukhus/>

² <https://www.socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/press/tydlig-minskning-av-aldre-som-flyttat-till-aldreboende-under-pandemin/>

³ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-3-7249.pdf>

Figur 1. Antal personer 70 år och äldre smittade av covid-19 inom hemtjänsten i ordinärt boende och på särskilt boende

Utvecklingen av antalet nyinskrivna patienter i slutenvård, bekräftad smittade av covid-19 inom hemtjänsten i ordinärt boende och på särskilt boende, 70 år och äldre. Utveckling över tid från mars 2020 till oktober 2021.

Källa: Socialstyrelsen, Svenska intensivvårdsregistret samt Folkhälsomyndigheten.

Färre i ordinärt boende har fått insatser från socialtjänsten under pandemin

De allra flesta äldre klarar sig själva eller med hjälp av närstående och har därmed inga socialtjänstinsatser. Med stigande ålder ökar sannolikheten att drabbas av olika sjukdomar som kan påverka livskvaliteten, den fysiska funktionsförmågan och behovet av vård och omsorg. Ofta är den första kontakten med äldreomsorgen orsakad av stödbehov av hemtjänsten i form av trygghetslarm eller hjälp med vardagliga uppgifter som städning eller matlagning.

Resultaten som redovisas baseras främst på inrapporterade uppgifter från socialtjänsten till Socialstyrelsens nationella register.⁴ Myndigheten har även använt sig av statistik från Folkhälsomyndigheten.⁵ I denna analys definieras hemtjänstinsatser som personlig omvårdnad och service i ordinärt boende (enbart trygghetslarm ingår inte). I analyserna av nystartade⁶ och avslutade hemtjänstinsatser ingick personer som var 70 år och äldre vid årets början (31 januari).

Figur 2 visar andelen personer som för första gången fått en hemtjänstinsats beviljad och utförd i ordinärt boende under pågående covid-19-pandemi i jämförelse med medelvärdet för motsvarande period under året 2019. En tydlig minskning kan noteras, under ungefär den period när tecken på allmän smittspridning började visa sig.⁵ Minskningen var tydligast under månaderna april till juni

⁴ Socialtjänstregistret, befolkningsregistret och dödsorsaksregistret.

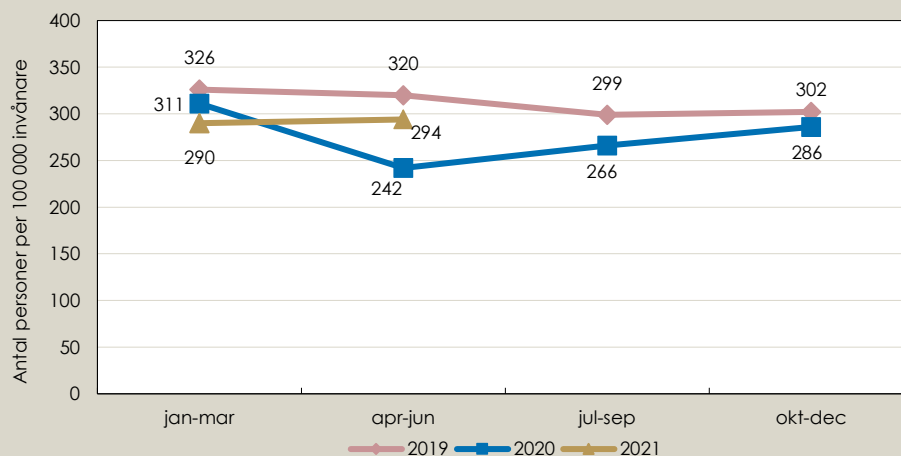
⁵ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/statistik-och-analyser/bekraftade-fall-i-sverige/>

⁶ Personen har aldrig tidigare haft en hemtjänstinsats.

2020, från 320 personer under motsvarande period 2019 till 242 personer per 100 000 invånare. I juli 2020 började antalet personer med hemtjänst öka igen, men i april–juni 2021 ligger det fortfarande på lägre nivå än medelvärdet för motsvarande period 2019.

Figur 2. Andelen bland äldre som fick hemtjänst för första gången

Andelen bland äldre personer i befolkningen (70 år och äldre) som fick hemtjänst för första gången i ordinärt boende under 2020–2021 jämfört med 2019. Andelarna är medelvärden per månad uppdelade på kvartal.^{1,2}

¹ Hemtjänst i form av enbart trygghetslarm är exkluderat.

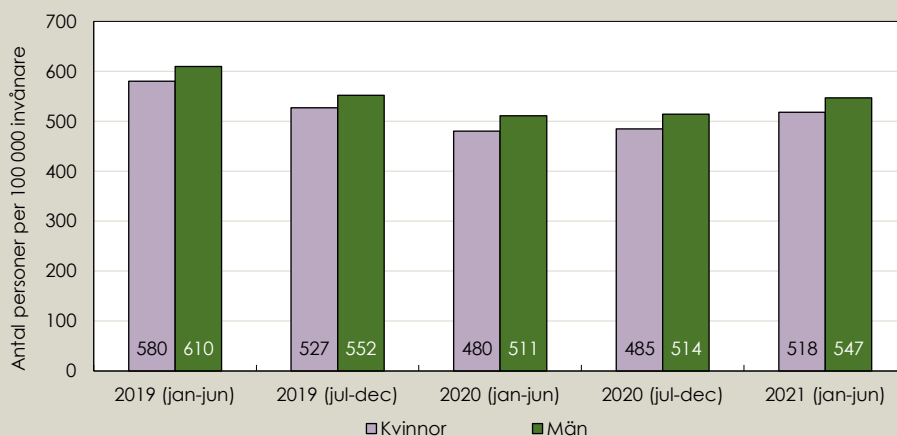
² Hemtjänstinsatsen är beviljad och utförd.

Källa: Socialstyrelsen, Socialtjänstregistret.

Andel personer som får hemtjänst för första gången ökar med stigande ålder, och den högsta frekvensen ses hos personer i gruppen 80 år och äldre (figur 3). Av figuren 4 framgår att andelen bland kvinnor som fick hemtjänst för första gången är något högre än bland män i åldersgruppen 70–79 år, medan det är tvärtom i den högre åldersgruppen (figur 3). Det är tydligt att de som är 80 år och äldre i mycket större utsträckning får hemtjänstinsatser för första gången än personer under 80 år, ett mönster som ser likadant ut för alla mätperioderna.

Figur 3. Andel kvinnor och män 80 år och äldre som fick hemtjänst för första gången

Antal kvinnor och män, 80 år och äldre, per 100 000 invånare i befolkningen som fick hemtjänst för första gången* i ordinärt boende. Andelarna är medelvärden per månad för perioden januari 2019 till juni 2021.

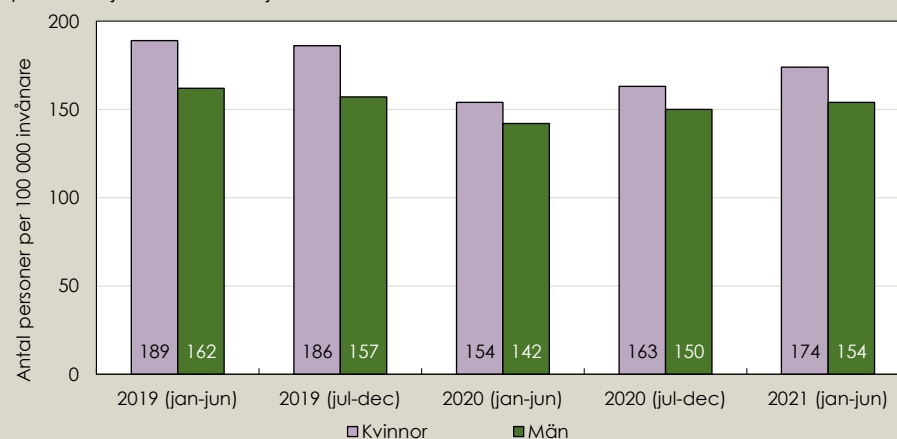
* En person bedömdes få hemtjänst för första gången om inte hemtjänst givits under det närmast föregående året.

Källa: Socialstyrelsen, socialtjänstregistret

Figur 4 visar att under perioden januari–juni 2020 i jämförelse med motsvarande period under 2019 minskade andelen kvinnor som fick hemtjänsten för första gången med 19 procent, och för män med 12 procent. Motsvarande siffra för personer i gruppen 80 år och äldre var 17 procent för kvinnor och 16 procent för män (figur 3).

Figur 4. Andel kvinnor och män 70–79 år som fick hemtjänst för första gången

Antal kvinnor och män, 70–79 år, per 100 000 invånare i befolkningen som fick hemtjänst för första gången* i ordinärt boende. Andelarna är medelvärden per månad för perioden januari 2019 till juni 2021.

* En person bedömdes få hemtjänst för första gången om inte hemtjänst givits under det närmast föregående året.

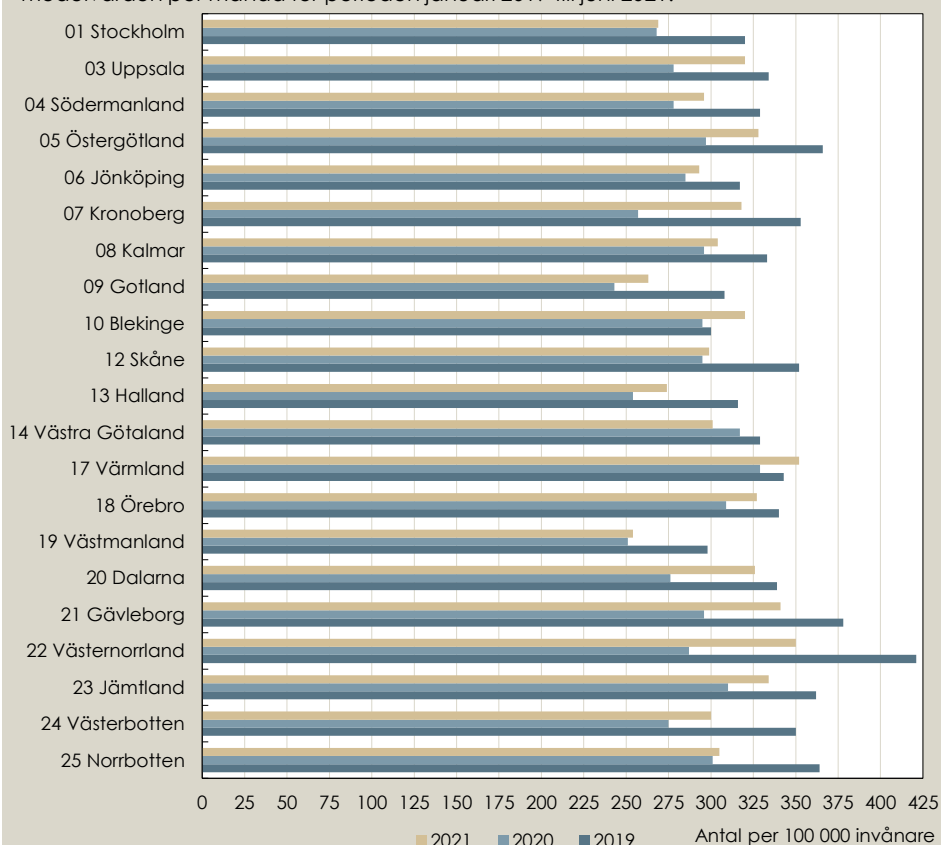
Källa: Socialstyrelsen, socialtjänstregistret

Även om smittspridningen har sett olika ut i olika delar av landet, syns under 2020 i samtliga regioner en minskning av antalet äldre som fått en hemtjänstinsats för första gången (figur 5). Minskningen skiljer sig dock åt mellan region-

erna och ett visst samband kan kopplas till den allmänna smittspridningen i regionerna.⁷ Under perioden januari till juni 2021 började antalet personer med hemtjänst öka i samtliga regioner utom i region Västra Götaland. I region Blekinge och region Värmland är andelen personer som får en hemtjänstinsats för första gången högre 2021 jämfört med 2019 och 2020.

Figur 5. Andel personer 65 år och äldre som fick hemtjänst för första gången uppdelat på region

Andel personer, 70 år och äldre, i befolkningen (antal per 100 000 invånare) som fick hemtjänst för första gången* i ordinärt boende under 2019–2021. Andelarna är medelvärden per månad för perioden januari 2019 till juni 2021.

* En person bedömdes få hemtjänst för första gången om inte hemtjänst givits under det närmast föregående året.

Källa: Socialstyrelsen, Socialtjänstregistret.

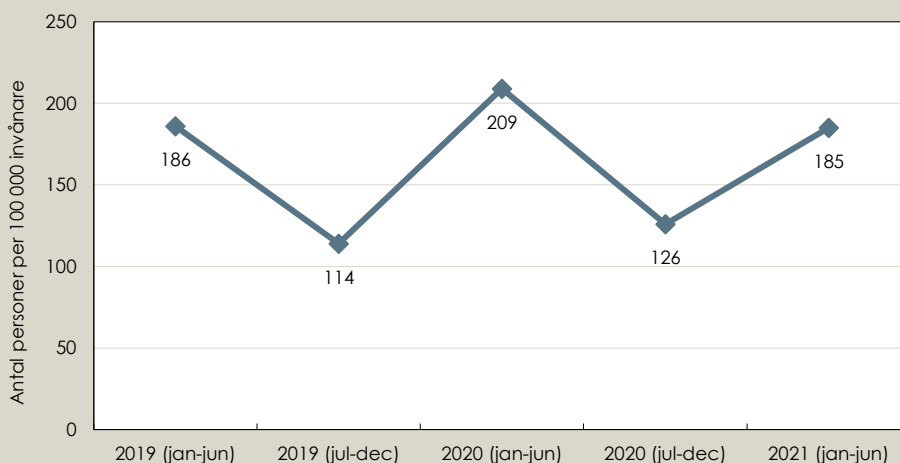
Avslutade hemtjänstinsatser i ordinärt boende

Socialstyrelsen har även studerat antalet personer 70 år och äldre som hade hemtjänstinsatser i januari, innan den allmänna smittspridningen, men som valde att avsluta dem under de följande månaderna. Under perioden januari–juni 2020 ses en ökning i avslutade hemtjänstinsatser, jämfört med motsvarande period 2019. Under uppföljningsperioden januari–juni 2021 fanns inte någon tydlig förändring i avslutade hemtjänstinsatser, jämfört med motsvarande period 2019 (figur 6).

⁷ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittykydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/statistik-och-analyser/bekraftade-fall-i-sverige/>

Figur 6. Andel äldre som avslutade hemtjänsten

Andel personer, 70 år och äldre, i befolkningen (antal per 100 000 invånare) som avslutade hemtjänst i ordinärt boende. Andelarna är medelvärden per månad uppdelade halvårsvis 2019–2021. Urvalet är baserat på personer som hade hemtjänst i januari.* Månadsvis uppföljning med start i januari.

* Hemtjänst i form av enbart trygghetslarm är exkluderat.

Källa: Socialstyrelsen, Socialtjänstregistret

Vaccinationerna mot covid-19 påbörjades den 27 december 2020. I mitten av april var vaccinationstäckningen för personer som har fått dos ett 81 procent för åldersgruppen 70–79 år och 90 procent för personer 80 år och äldre.⁸ För de äldre iaktogs en sjunkande incidens av covid-19 i takt med ökande vaccinations-täckning, trots detta avstod många från att söka hemtjänstinsatser, vilket talar för att det fortsatt fanns en oro för smittan.

Socialstyrelsen har i den här analysen inte kunnat undersöka närmare vad som är orsaken till att färre personer har fått hemtjänstinsatser för första gången i ordinärt boende.

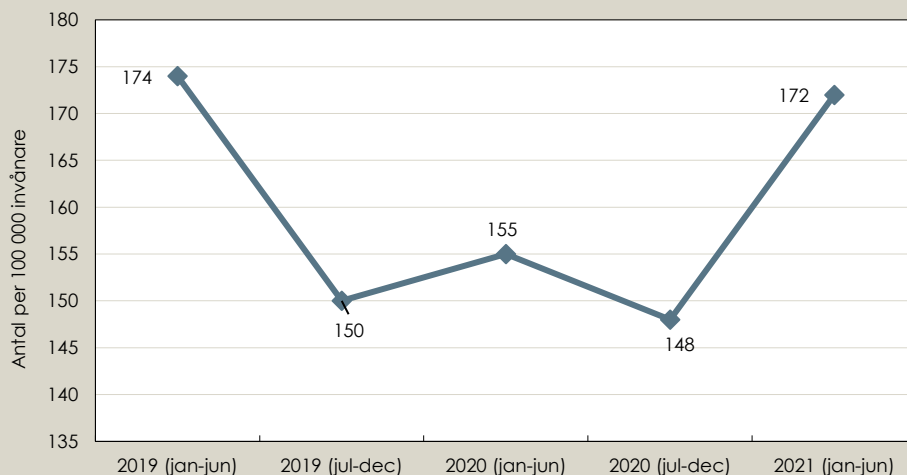
Inflyttningen på särskilt boende ökar igen

Figur 7 visar andelen personer 70 år och äldre som flyttade in på säbo under pågående covid-19-pandemi i jämförelse med medelvärdet för motsvarande period under 2019. Liknande effekt av pandemin som visades i föregående avsnitt om hemtjänst märks även på säbo. En klar minskning av antalet personer som flyttade in på säbo konstaterades under ungefär samma period, när tecken på allmän smittspridning började visa sig.⁵ Minskningen var från 174 personer per 100 000 invånare under perioden januari–juni 2019 till 155 personer per 100 000 invånare under motsvarande period 2020. Under perioden januari–juni 2021 började antalet personer som flyttade in på säbo öka igen, och ligger på samma nivå för motsvarande period 2019.

⁸ : <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/statistikdatabaser-och-visualisering/vaccinationsstatistik/statistik-for-vaccination-mot-covid-19/uppfoljning-av-vaccination/vaccinationstäckning-i-prioriterade-grupper/>

Figur 7. Andel personer som flyttade in på särskilt boende för äldre

Andel personer, 70 år och äldre, i befolkningen (antal per 100 000 invånare) som flyttade in på särskilt boende för äldre*. Andelarna är medelvärden per månad uppdelade halvårsvis 2019–2021.

* Personer som inte tidigare haft särskilt boende för äldre (under det närmast föregående året).

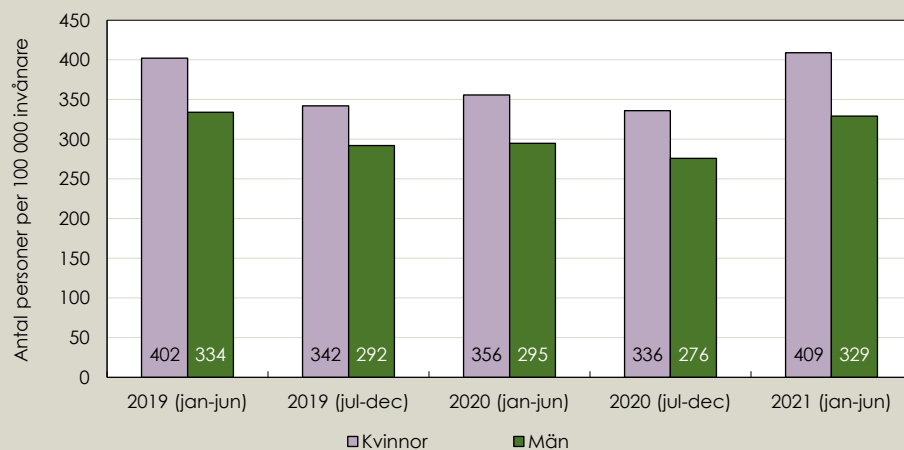
Källa: Socialstyrelsen, Socialtjänstregistret.

Andelen personer som flyttar in på säbo ökar med stigande ålder, och den högsta frekvensen ses hos personer 80 år och äldre (figur 8 och 9). Trenden är också att fler äldre väljer att flytta in på säbo under perioden januari–juni, vilket även gäller för tidigare år.⁹ Av figuren 8 framgår att andelen kvinnor som flyttar in på säbo är högre än andelen män i åldersgruppen 80 år och äldre, medan andelen män är högre än andelen kvinnor i den lägre åldersgruppen. Det är tydligt att de som är 80 år och äldre i mycket större utsträckning flyttar in på säbo än personer under 80 år, ett mönster som ser likadant ut för alla mätperioderna. Figuren 8 visar också att det är just i den äldre åldersgruppen som minskningen var som störst under perioden januari–juni 2020 i jämförelse med motsvarande period 2019. Detta syntes för både män och kvinnor, som båda minskade med 14 procent.

⁹ Redovisas inte i faktabladet.

Figur 8. Andel kvinnor och män 80 år och äldre som flyttade in på särskilt boende för äldre

Andel kvinnor och män, 80 år och äldre, i befolkningen (antal per 100 000 invånare) som flyttade in på särskilt boende.* Andelarna är medelvärden per månad uppdelade halvårsvis 2019–2021.

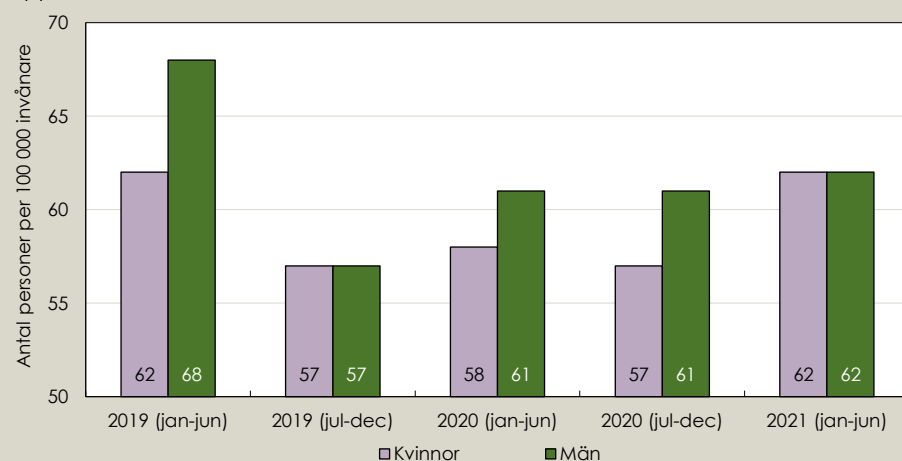
* Personer som inte tidigare haft särskilt boende för äldre (under det närmast föregående året).

Källa: Socialstyrelsen, socialtjänstregistret.

Av figuren 9 framgår att andelen kvinnor i åldersgruppen 70–79 år som flyttade in på säbo under perioden januari–juni 2021 ligger på samma nivå som motsvarande period 2019, det vill säga 62 personer per 100 000 invånare. För män ligger det fortfarande på lägre nivå.

Figur 9. Andel kvinnor och män 70–79 år som flyttade in på särskilt boende för äldre

Andel kvinnor och män, 70–79 år, i befolkningen (antal per 100 000 invånare) som flyttade in på särskilt boende för äldre.* Andelarna är medelvärden per månad uppdelade halvårsvis 2019–2021.

* Personer som inte tidigare haft särskilt boende för äldre (under det närmast föregående året)

Källa: Socialstyrelsen, socialtjänstregistret

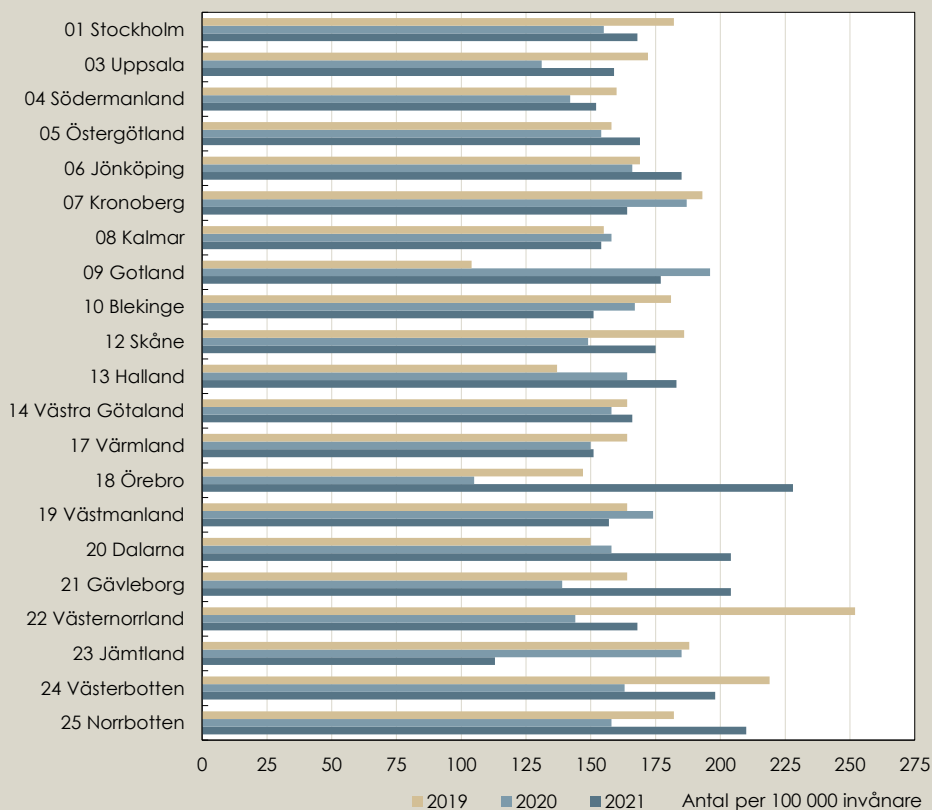
Även om smittspridningen har sett olika ut i olika delar av landet, syns en minskning av antalet äldre som flyttade in på säbo i majoritet av regioner (figur 10). Störst minskning av antalet äldre som flyttade in på säbo 2020 var i regionerna Västernorrland och Västerbotten, där minskningen av andelen äldre som

flyttade in på säbo var 43 respektive 26 procent jämfört med medelvärdet för 2019. I flera regioner flyttade in på säbo flera personer under 2020 än under 2019. Ökningen var störst i region Gotland, där antal personer som flyttade in på säbo ökade från 104 personer per 100 000 invånare under 2019 till 196 personer per 100 000 invånare 2020, en ökning med 88 procent. Under 2021 har andelen minskat med 10 procent jämfört med 2020. Andelen personer som flyttar in på säbo under perioden januari–juni 2021 ökar i majoritet av regionerna. Ökningen var störst i region Örebro från 147 personer per 100 000 invånare under 2019 till 228 personer per 100 000 invånare 2021.

Socialstyrelsen har inte kunnat undersöka om, och hur, de äldre som undvikit att söka en insats eller fått vänta på beslut har fått sina behov tillgodosedda på annat sätt.

Figur 10. Andel äldre som flyttade in på särskilt boende för äldre uppdelat på region

Andel personer, 70 år och äldre, i befolkningen (antal per 100 000 invånare) som flyttade in på särskilt boende för äldre*. Andelarna är medelvärden per månad för perioden januari 2019 till juni 2021.

* Personer som inte tidigare haft särskilt boende för äldre (under det närmast föregående året)

Källa: Socialstyrelsen, Socialtjänstregistret

Sammanfattningsvis kan Socialstyrelsen konstatera att fler äldre söker och får socialtjänstinsatser för första gången, jämfört med perioden januari–juni 2020 men att återhämtningen går långsammare när det gäller hemtjänstinsatser jämfört med säbo.

Versionshistorik

Version	Ändring avser	Datum
1.0	Nytt dokument	

Kontakt:

Michaela Prochazka

Telefon: 075-247 3084

E-post: Michaela.prochazka@socialstyrelsen.se

Sofia Colin (frågor om statistik)

Telefon: 075-247 4197

E-post: Sofia.Collin@socialstyrelsen.se